

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 22

Lýsingarprísur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 14. juni 1948

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

22 Arg.

MONOPOL OG FRÍ KAPPING

Tað er iðuliga at siggja, at menn geva seg um, at landa-
stýri leggja so nógv bond á
landsins borgarar. Teir fáa ikki
vent sær sum statin, hitt al-
menna, skal forða teimum og
hefta teir. Handilsmenn, vinnu-
livsmenn fáa ikki høvi til at nýta
sini evni. Teir skulu til skriv-
stovur, teir skulu til valutaráð,
um teir ætla at seta nakað á
stovn ella økja um sini virki.
Hin fria kappingin og hitt fria
fyrítakssemi leggja í fjøtrum í
slikum samfeløgum. Óðrvisi er
í londunum við vinnufrælsi.
Har situr hin fria kappingin í
hásæti. Har kann hin dugiligi
maðurin sleppa at royna seg og
seta virki á stovn, sum gagn
kunna veita øllum samfelagnum.
Har er einki statsmonopol, har
er einki kantórkrakkastýri.

Soleiðis verður sagt. Men so-
leiðis er tað ikki. Tað er nett-
upp hitt í leysum teyllum leik-
andi fria fyrítakssemið (initiativ),
ið leggur seg tvørt fyrri og forð-
ar virkisfúsum monnum at
sleppa fram at. Hin »hardkók-
aði« vinnulivsmáðurin ger seg
til ein kong, ein diktator, og
frýstir øll onnur initiativ burtur.

Hesir stóru »ringarnir«, sum
teir í handilsmálinum kalla
»trustar«, gerast stórveldi. Stór-
ar verksmíðjur taka seg t.d.
saman og stovna slikan ring.
Hann virkar eftir föstum ásett-
um reglum. Hann veksur í styrki,
sum eitt veldigt samveldi. Hann
leggur ætlanir fyrri einum stór-
kriggi. Hetta kriggi fremur hann
við øllum ráðum, sum fyriliggja.

Hann etur seg fyrst inn í egn-
um landi. Herjar á eins og eitt
annað herlið eitt virki fyrri og
annað eftir. Sendir menn sínar
inn sum njósningar. Teir kanna
um líkindi, og arbeida til virki
viknar burtur innan ifrá.

»Trusturin« er peningasterkur,
hann orkar tap. Hann setir vör-
una niður til hann fær eitt veik-
ari virki undir beinkin. Tá tek-
ur hann tað — og tá rennur
vóran upp aftur.

Ella hann keypir aktiurnar
fyri ovurpris. Ætlanin við tí er
at fáa cigararnar at selja, so fær
hann aktiumeiriluta; brátt hevur

hann alt virki í sinum hondum.
Sum eiturkoppurin, ið spinnur,
setir nót sína og lokkar veið-
una í nótina — soleiðis eru
hesir modernaðu samfelagsins
eiturkoppur.

Eingin kann hugsa tað, at
nakar sleppur at royna sini
evni í slikum samfelagi. Har er
eitt monopol uttan lika. Donsk
blöð siga nettupp í hesum dög-
um forvitnisliga søgu um ein av
hesum »trustunum«, margarin-
trusturin Unilever. Hann er
hálandskur av uppruna. Tað eru
tvey hús, ið eiga »mergin« í
honum. Hann hevur longu lagt
allan margarinidnaðan bæði í
Hálandi og Onglandi undir seg.
Og hann herjaði á Norðanlond
longu undan krignum. Norski
keypmanns- og vinnumanns-
stætturin var so fosturlands-
kæur, at hann gjörði harða
mótstöðu — nú sigst tó, at ein
Unilever-maður hevur fingið
fótin innum í Oslo — men hini
bæði londini fullu. Svøríki fór
beinan vegin, og komu øll mar-
garinvirki á hansara hendur.
Í Danmark var langur og
drúgvur bardagi. Hann nýtti hesi
vanligu ráðini: fekk menn sínar
inn sum stjórar, keypti aktiur
upp, setti so prisin niður, ella
forðaði margarinvirkjum ráevni,
sum hann hevði fingið sær vald
á. Undir krignum vóru teir
virkisfúsir og arbeiddu nógv
fyri Týskin. Tað hevur fokið,
at hesin valdmikli trustur skal
hava fingið klórna inn í Fø-
royum, men hetta er óváttað
tíðindi.

Danski rikisdagurin ætlaður
at hava orðaskiftið um trusta-
virki í Danmark.

Vápnahvild í Palæstina

Bæði Jóðar og Arabarar eru
vordnir samdir um at ganga við
til vápnahvild í Palestina. Hetta
hava teir kunngjørt umboðs-
manni S. T., Folke Bernadotte
greiva.

BILSTØÐIN

telefon 364

Benesh, ríkisstjórin í Tjekkoslovakia er fráfarin.

Tað undraði mangan, at de-
mokratarnir Masaryk og Benesh,
sum á odda hövdu staðið fyrri
ti fria Tjekkoslovakia, skuldu
verða sitandi í sessum sinum
aftan á, at Kommunisturin Gott-
wald óregluliga hevði tikið sær
ræði.

Masaryk gav verðini svar stutt
eftir: hann tók livið av sær.
Benesh, sum ikki hevði sýnt seg
alment leingi fyrr enn við lik-
børu Masaryks, var enn sitandi
sum ríkisstjóri og gav henda
stöða hans stjórnini ein vissan
demokratiskan dóm — men nú
fór so hann eisini. Grundin skal
vera, at hann vildi ikki undir-
skriva stýrisreglurnar.

Nú verður tað ivaleyst Gott-
wald, rikismálaráðharrin, ið
verður ríkisstjóri í staðin. Stutt
er síðan, at valg vóru, og fekk
kommunistiska stjórnin óført
viðhald frá fólkinum.

Har var tó bert ein felagslisti
at stemma á. Hin listin var
blankur. Mótstöðuflokkar hövdu
ongar møguleikar fingið at gera
vart við seg til valgið. Og har
aftur at hevði agitatióin hildið
fram, at hann, ið ikki stemmaði
á felagslistan var ein svikjari
móti landi sínum.

Við Benesh er ivaleyst sein-
asti tráðurin slitin, sum bant
Tjekkoslovakia til Vestur-demo-
kratiini.

Tit fáa

bestu málingina hjá okkum.
M. P. Jacobsens malarabúð.

Vit lata:

Feskt kjøt og flesk
pylsur
feitivörur
livurpostei
salatir
konserves

S. HOULBERG A/S

Kødbyen, København.

KØBENHAVN minusprongt.

Um 2-tíðina friggjamorgunin
sigldi hitt nýggja ferðamanna-
skipið hjá D.F.D.S. á minu
4 sjómil frá Aalborg vita.

Skipið kom frá København
og hevði um 250 ferðafólk um-
bord. Tað sigldi gjøgnum eina
»rennu«, ið nýliga er reinskað
fyri minur og leysgivin fyrri
sigling.

Tá skipið sigldi á minuna,
var meginparturin av ferðafólk-
inum í koyggjunum, og skipið
sökk so skjótt, at ikki fingust
bátarnir út, og heldur ikki var
tíð hjá fólki at lata seg í.

Skip komu skjótt til steðar at
bjarga fólki, og flogfór frá Aal-
borg kastaða bjargingarbeltir
niður til teirra ið svumu og flutu
á sjónum.

Manningin öll á »København«
og 200 ferðafólk vóru bjargað.
Hvussu nógv, ið lótu liv, er óvist
enn, tí eingin veit vist, hvussu
mong, ið við vóru; men hildið
verður, at meir enn 50 menn-
isku eru druknað.

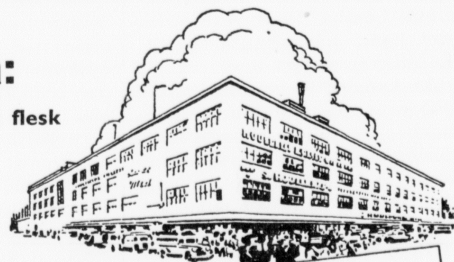
Skipið er sokkið á grunnum
og fæst óivað upp aftur.

Lýsið dúgliga í Sosialinum.

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabrúgv

Tlf. 443

UMBOÐ:
B. MORTENSEN
TÓRSHAVN
Telefon 326